

EEN ILLUSTRATIE VAN HET ABEL SPEL VAN LANSELOET

DOOR Dr D. TH. ENKLAAR

IN de Wallace-Collection in Hertford House te Londen bevindt zich een houten statuette van een bejaard man¹. Hij staat te leunen met beide handen op een zwaren staf, een knots. Zijn hoofd is bedekt met een kap, die over zijn schouders valt. Om zijn middel draagt hij een gordel, waaraan van voren een tasch en van achteren een kort zwaard of breed jachtmes hangt. Hij draagt groote handschoenen en een spleet in zijn mouw ziet eruit als een handboog, vermoedelijk zinnebeeld van de functie, die de man in dienst van zijn heer uitoefent, nl. die van boschwachter.

Toen ik het alleraardigste beeldje zag, dacht ik aan den „warandehuedere”, den boschwachter, uit het abel spel van Lanseloet. De schoone Sanderijn, die na de smadelijke behandeling, haar door Lanseloet aangedaan, gevlucht is, ontmoet in een bosch een ridder, die haar als zijn vrouwe in eere meevoert naar zijn slot. Nu dwaalt zijn warandehuedere al een jaar lang door het bosch, in de hoop een even schoone vrouw tegen te komen als zijn meester in Sanderijn gevangen heeft. Zoo lijkt hij mij door het Londensche beeldje voorgesteld. De norsche trekken, de loerende oogen en de als een muil geopende mond schenken het gladgeschoren gelaat een dreigende uitdrukking, die goed past bij de beschrijving, door Lanseloet's bode Reinout, die Sanderijn voor zijn meester komt zoeken, van den warandehuedere gegeven:

Deus god, wie sal mi maken vroet,
wat die man ment, die ghinder staet?
Hi dunct mi hebben soe fellen ghelaet
ende ene colve groet ende swaer:
hets seker een moerdenaer,
ofte mi bedriecht mijn waen².

Gelukkig is dat maar ijdele schijn. De man geeft alle gewenschte inlichtingen, als Reinout hem naar Sanderijn vraagt, en is tegen een fooi bereid hem bij haar te brengen. Hij alleen kan dat doen, want hij is het hoofd niet alleen van alle boschwachters, maar van het gansche dienstponeel en hem is de bescherming of bewaking van Sanderijn opgedragen.

Vrient — zegt hij —, dat moet u ghebreken,
te sprekene jeghen die vrouwe mijn,
het moeste bi mijnder hulpen sijn,
want ic bens met haer gheloeft.
Ic ben van alden knechten thoeft,
die mijn here onthouden heeft³.

Dat past wel bij een boschwachter, die handschoenen draagt.

Kan het beeldje een voorstelling van den warandehuedere zijn?

Het wordt in den catalogus van de Wallace-Collection Vlaamsch of Duitsch werk uit het begin der zestiende eeuw genoemd. Het abel spel is ons overgeleverd in het Hulthemsche handschrift in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel. De drama's daaruit zijn volgens Leendertz zeker alle van één dichter, waarschijnlijk een Vlaming⁴, en uit het midden der veertiende eeuw⁵. Het moet zeer bekend geweest zijn, juist in den tijd van vervaardiging van de statuette, want er bestaan verscheiden oude drukken van, te Gouda ± 1486, te Keulen ± 1495 en ± 1510, te Antwerpen ± 1519, en zelfs een Nederduitsche vertaling⁶. Niets verbiedt dus, zich aan de illusie over te geven, dat het beeldje, dat toch zeker iets bepaalds bedoelt weer te geven, een voorstelling van den persoon uit het drama is. Men kan dan den beeldhouwer den lof geven, dat hij de figuur van den warandehuedere, die Leendertz als „vermakelijk en toch geheel overeenkomstig de werkelijkheid” getypeerd heeft⁷, met even veel begrip als vaardigheid uitgebeeld heeft.

N O T E N

¹ No S. 274 van den Catalogus der Sculpture van 1931, beschreven op blz. 102 en afgebeeld op Pl. 70. Vgl. de bij dit artikel gevoegde afbeelding. — ² P. Leendertz Jr, *Middelnederlandsche Dramatische Poëzie* [1907] 102 vgg., vs 630—635. — ³ *Ib.*, 105, vs 688—693. — ⁴ *Ib.*, CXXXII. — ⁵ *Ib.*, CXXXV. — ⁶ *Ib.*, XI vgg. — ⁷ *Ib.*, CXVIII.



Houtsculptuur, begin 16e eeuw - Wallace Collectie, Londen